

Nr 939

Av herr Antonsson m. fl., angående familjeföretagens uppgifter och utvecklingsmöjligheter.

Vissa typer av produktion måste drivas i stora företagsenheter för att tekniken skall kunna utnyttjas på bästa sätt. Men lika klart är det att det mindre företaget är den mest ändamålsenliga formen för andra slag av produktion. Stora och små företagsenheter måste ses som komplement till varandra i vårt näringsliv.

Det finns undersökningar som visar att produktivitetshöjningen under senare år gått snabbare hos de mindre och medelstora företagen än hos de större. Det är också i olika sammanhang klargjort att nya idéer och uppslag bäst kommer fram i de mindre företagen. Särskilt för nyföretagsamheten är dessa företag, som i stort sett kan betecknas som familjeföretag, av betydelse. Många mindre företag har en väsentlig uppgift som underleverantörer till stora företag.

Man kan utgå från att cirka 400 000 människor är sysselsatta i de medelstora familjeföretagen inom industrisektorn. Det är alltså en mycket stor grupp medborgare, vars möjligheter till arbete och inkomst är beroende av de familjeägda företagen. Räknar man med att varje familj består av i genomsnitt tre personer, kommer man fram till cirka 1,2 miljoner människor.

Som obestridligt torde också få gälla att familjeföretagen ofta har väsentliga företräden framför storföretag från miljö- och trivselsynpunkter. Även för en önskvärd decentralisering geografiskt av näringslivet har familjeföretagen en nyckelroll.

Slutsatsen av detta måste vara att samhället har särskild anledning att ta hänsyn till familjeföretagen. Så kan emellertid inte sägas ha skett. Visserligen har speciella åtgärder vidtagits på vissa områden för mindre företag. Vissa lånemöjligheter via företagareföreningar, kreditgarantier och institut som Industri kredit och Företagskredit avser i främsta rummet mindre och medelstora företag. Men en helhetsbedömning måste ändå utfalla så, att familjeföretagen i jämförelse med storföretagen är förbisedda eller otillräckligt beaktade i förhållande till de svårigheter de möter.

Som exempel härpå kan framhållas följande.

1) De höga utlåningsräntor som gällt under senare år motverkar framför allt de mindre företagens utveckling.

2) Familjeföretagen har inte storföretagens möjligheter att gå ut på obligations- och aktiemarknaden för att skaffa sig kapital till investeringar. De-

ras investeringskapital, om det kan anskaffas, blir därigenom väsentligt dyrare.

3) Nuvarande bestämmelser om återlån från AP-fonderna diskriminerar de mindre företagen.

4) Investeringsfonderna är en betydande förmån, som tillkommer i stort sett endast storföretagen. Familjeföretagen har inte motsvarande möjligheter, som de skulle kunna få t. ex genom rätt till investeringskonton.

5) De mindre företagen har inte de störres förutsättningar för en intern utbildning. Arbetsmarknadsutbildningen gynnar främst de större företagen. Detsamma gäller t. ex. om flyttningsbidragen.

6) De mindre företagen har inte samma förutsättningar som de större för en effektiv marknadsbearbetning och försäljningsorganisation. Detta gäller särskilt för utlandsmarknaden.

Slutsatsen är att samhället knappast kan sägas ha tagit till vara de framstegsmöjligheter som familjeföretagen representerar. I vissa fall är de mindre företagen diskriminerade. I andra fall är deras speciella svårigheter inte tillräckligt beaktade. Förklaringen kan naturligtvis vara en viss övertro på företagskoncentrationens fördelar. Det finns ekonomer som hävdar att över hälften av den svenska produktionen inom 10—15 år kommer att äga rum inom endast ett 35-tal stora produktionsenheter. Viss företagskoncentration är såsom framhållits nödvändig. Men det är enligt vår mening angeläget att den inte drivs längre än vad ekonomiska skäl motiverar. Det är svårt att komma ifrån att orsaken till att familjeföretagen haft svårt att komma till sin rätt är att de inte beaktats på önskvärt sätt i näringspolitiken.

Sedan viss tid är det en vanlig företeelse att familjeföretag köps upp av storföretag. I mycket stor utsträckning är köparen investmentbolag med någon storbank som ägare. En sådan ägarstruktur, med den maktkoncentration den innebär, är enligt vår mening inte önskvärd för vårt näringsliv. Man måste emellertid räkna med en kraftigt forcerad utveckling åt detta håll, om vi inte från samhällets sida genom näringspolitiken ägnar väsentligt större uppmärksamhet åt de mindre och medelstora företagens utvecklingsmöjligheter. Detta är såsom framgått en fråga om trivsel och effektivitet i näringslivet — men också en fråga om möjligheter till regional balans. Tillvaratagande av familjeföretagens utvecklingsmöjligheter är väsentligt också när det gäller att hävda vår konkurrenskraft på den internationella marknaden.

I det aktuella läget är det naturligtvis särskild anledning att uppmärksamma kapitalbeskattningens betydelse för familjeföretagen. Vi avser inte att i detta sammanhang ta upp någon detaljdiskussion i detta avseende, då en sådan givetvis bör anstå till den senare tidpunkt under riksdagen då regeringen lagt fram sin skatteproposition. Här måste emellertid den principiella anmärkningen göras att kapitalbeskattningen måste utformas så, att familjeföretagen får möjligheter att utvecklas i vårt näringsliv på sätt

som svarar mot deras uppgifter och betydelse. Konkurrensen med utlandet är härvid inte minst av betydelse.

Ett par uttalanden från kapitalskatteberedningen kan vara utgångspunkt för ett fortsatt resonemang. Man har anledning att fästa sig vid att kapital-skatteberedningen dels säger sig inte ha haft anledning att företa närmare analyser angående exempelvis den förräntning som erfordras för att i ett familjeföretag nedlagt kapital skall kunna bevaras intakt, dels trots detta anser sig kunna konstatera att dess förslag inte kommer att ogynnsamt påverka möjligheterna att starta, bevara och utveckla sådana företag som är beroende av att företagsledaren och hans familj kan behålla och förkovra sitt i företaget insatta kapital.

Vår bedömning är att näringspolitiken i stort drivits utan att önskvärd omsorg ägnats åt frågan om hur olika åtgärder inverkar på familjeföretagens utveckling. Någon helhetsbedömning i nämnda avseende har inte presterats, trots att näraliggande problem vid olika tillfällen varit under prövning.

Familjeföretagen har obestriddligen en angelägen uppgift i vårt näringsliv. Då måste det från samhällets synpunkt vara väsentligt att föra en förutsättningsskapande politik, som är inriktad på att på bästa sätt ta till vara familjeföretagens utvecklingsmöjligheter. Ett primärt krav är naturligtvis att de mindre företagen inte skall missgynnas i förhållande till de större. Men därutöver bör man på samhället ställa kravet att det med hänsyn till familjeföretagens betydelse lämnar särskilt stöd mot de svårigheter som är specifika för familjeföretagen. Det gäller deras möjligheter att hävda sig på kapitalmarknaden, frågan om utbildning och inte minst företagartutbildning, marknadsföring, försäljningsorganisation och åtgärder som kan främja samarbete mellan företagen.

En enhetlig bedömning av hur näringspolitiken skall vara utformad för att familjeföretagens utvecklingsmöjligheter skall kunna tillvaratas på bästa sätt är enligt vår mening synnerligen angelägen.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt tillsättande av en parlamentarisk utredning med uppdrag att överväga familjeföretagens uppgifter i vårt näringsliv och på grundval härav utarbeta näringspolitiska riktlinjer i syfte att på bästa sätt tillvarata familjeföretagens utvecklingsmöjligheter.

Stockholm den 28 januari 1970

Johannes Antonsson (cp)   Thorbjörn Fälldin (cp)   Bengt Sjönell (cp)

Anders Dahlgren (cp)   Torsten Gustafsson (cp)

i Stenkyrka